

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Mag. Urška Klakočar Zupančič, predsednica

Ljubljana, 14. maj 2025

POSLANEC MIHA KORDIŠ

Na podlagi 184. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21, 58/23 in 35/24) in 26. člena Zakona o referendumu in ljudski iniciativi (Uradni list RS, št. 26/07 – uradno prečiščeno besedilo, 6/18 – odl. US, 52/20 in 30/24) vlagam

PREDLOG ZA RAZPIS POSVETOVALNEGA REFERENDUMA O POVEČANJU OBRAMBNIH IZDATKOV

in ga pošiljam v obravnavo in sprejem Državnemu zboru Republike Slovenije.

Pri obravnavi predloga v Državnem zboru in delu njegovih delovnih teles bo sodeloval Miha Kordiš.

Državnemu zboru Republike Slovenije predlagam, da:

1. Na podlagi 26. in 30. člena Zakona o referendumu in ljudski iniciativi (Uradni list RS, št. 26/07 – uradno prečiščeno besedilo, 6/18 – odl. US, 52/20 in 30/24) sprejme Odlok o razpisu posvetovalnega referenduma o povečanju obrambnih izdatkov.

2. Na podlagi 27. člena Zakona o referendumu in ljudski iniciativi (Uradni list RS, št. 26/07 – uradno prečiščeno besedilo, 6/18 – odl. US, 52/20 in 30/24) razpiše posvetovalni referendum na celotnem območju države tako, da naj se referendumsko vprašanje glasi:

»Ali ste za to, da Republika Slovenija poveča obrambne izdatke nad raven v letu 2024?«

Glasovalec glasuje tako, da na glasovnici obkroži besedo »ZA« ali besedo »PROTI«.

OBRAZLOŽITEV:

Raziskave javnega mnenja kažejo, da večina volivk in volivcev ne podpira povečanja vojaških izdatkov, ki ga načrtuje vlada in ga podpira večina poslank in poslancev. Tako očitno protislovje med stališči volivk in volivcev, tj. ljudstva, ki naj bi imelo v Sloveniji oblast (3. člen ustave), ter izvršne in zakonodajne veje oblasti je nesprejemljivo. Odpraviti ga je mogoče le s predčasnimi volitvami, ki pa jih posamezen poslanec ne more predlagati, ali pa z instrumenti neposredne demokracije. Zato predlagam, da državni zbor razpiše posvetovalni referendum z zgoraj navedenim vprašanjem. Utemeljitev sledi v nadaljevanju:

Predlog referenduma temelji na treh ugotovitvah:

- da radikalnega povečanja vojaških izdatkov¹ ne narekuje stvarna vojaška ogroženost Republike Slovenije;
- da radikalno povečanje vojaških izdatkov ni mogoče brez zmanjšanja družbeno koristnih javnih izdatkov oziroma dodatnega zadolževanja Republike Slovenije;
- da radikalnega povečanja vojaških izdatkov ne podpira večina državljanek in državljanov Republike Slovenije.

Izraz radikalno povečanje uporabljam zato, ker gre za nenadno povečanje izdatkov na raven, ki bistveno presega tako dolgoletno povprečje kot tudi rast izdatkov, ki je predvidena z veljavnimi planskimi akti:

- V zadnjih 10 letih (2014–2023, za 2024 še ni dokončnih podatkov), so vojaški izdatki povprečno znašali 1,09 % BDP-ja letno.²
- Skladno z Resolucijo o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske do leta 2040 naj bi vojaški izdatki v obdobju 2025–2029 v povprečju znašali 1,72 % BDP-ja, leta 2030 pa naj bi dosegli 2 % BDP-ja in se nato ne bi povišali (vsaj) do leta 2040.

¹ V referendumskem vprašanju uporabljam izraz obrambni izdatki, ker se uporablja v vladnih in Natovih dokumentih. Ker je ta izraz zavajajoč, v obrazložitvi uporabljam izraz *vojaški izdatki*, ki ga uporabljata tudi OZN in Svetovna banka. Skladno z Natovo klasifikacijo gre namreč za izdatke za oboroževanje, opremljanje in vzdrževanje vojske in podporne dejavnosti, torej vojaško obrambo. A zavajajoč bi bil tudi izraz »vojaška obramba«: gre namreč za izdatke za oborožene sile, ki se lahko uporabijo tako v napadalne kot v obrambne namene. In dejstvo je, da se Nato še ni vojskoval na ozemlju svojih članic, je pa izvajal številne vojaške intervencije v tujini. To še bolj velja za njegove vodilne članice: ZDA, VB in Francijo.

² <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-obrambo/o-ministrstvu/sluzba-za-stratesko-komuniciranje/realizirana-visina-obrambnih-izdatkov-v-obdobju-od-leta-1992-do-2024/>

- Vlada je pripravila osnutek nove Resolucije o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske do leta 2040,³ ki predvideva, da bi vojaški izdatki že letos narasli na 2 % BDP-ja, kar pomeni 1.405 milijonov evrov ali pol milijarde evrov več kot lani.⁴ Skladno z vladnim predlogom bi izdatki leta 2030 namesto 2 % BDP-ja dosegli kar 3 % BDP-ja!

Vlada poskuša radikalnost svojega načrta omiliti z uporabo evfemizmov (olepševalnic), kot so »širša družbena varnost«, »odpornost celotne družbe« in »obrambne zmogljivosti Slovenije«. Vendar minister za obrambo hkrati napoveduje, da se bo sestava Slovenske vojske povečala za več kot trikrat,⁵ vlada pa zagotavlja, da »ostaja zavezana [...] izpolnjevanju obveznosti v okviru zavezništva NATO«.⁶

Toda »obveznosti v okviru zavezništva NATO« se ne nanašajo na »odpornost celotne družbe« in »širšo družbeno varnost«, ampak na obrambne, tj. vojaške izdatke, ki so v Natu dokaj jasno opredeljeni.⁷ Zato je malo verjetno, da natovski politiki in generali ne bi zaznali knjigovodskih zvijač, ki jih napoveduje vlada, na primer ministrica za infrastrukturo mag. A. Bratušek, ki je dejala: »Trideset odstotkov sredstev za gradnjo bomo *prikazali* kot strošek za večjo odpornost.«⁸ Sploh, ker jih je vodja poslanske skupine ene od koalicijskih strank dr. M. T. Vatovec javno opozoril, da mora Slovenija Natov diktat izigrati.⁹

Da »zavez do Nata« ne bo mogoče obiti s »prikazovanjem« civilnih izdatkov za vojaške, ampak le z demokratično zavrnitvijo samih »zavez« na referendumu, potrjujejo tudi zadnje informacije iz kroga generalnega sekretarja Nata M. Rutteja. Kot kaže, se bo vodstvo Nata zavzelo za to, da bi »obrambni« izdatki držav članic znašali 5 % BDP-ja, kot zahteva ameriški predsednik, in sicer 3,5 % BDP-ja za »obrambne izdatke« v ožjem smislu (tj. za vojaške izdatke) in 1,5 % BDP-ja za »povezane izdatke« (torej za to, kar vlada imenuje »izdatki za odpornost«).¹⁰

³<https://www.gov.si/novice/2025-05-08-predlog-resolucije-o-splosnem-dolgorocnem-programu-razvoja-in-opremljanja-slovenske-vojske-do-2040/>

⁴ Ocena na podlagi spomladanske napovedi UMAR-ja:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/pomlad/pomladanska_2025/PN25_statisticna_priloga_2019-2029_ST_01.pdf

⁵ »Mirnodobna sestava slovenskih oboroženih sil je skupaj s pogodbeno rezervo skupaj 10.000. Naše projekcije in načrti tudi v resoluciji, ki je pred nami, do leta 2040 gredo do številke 30.000.« (<https://arhiv.mn.gov.si/vlada/mRG/250508NKOVP.mp4> - SV je imela sicer konec lanskega leta skupaj 7.332 pripadnikov, od tega 1.086 rezervistov.)

Osnutek nove resolucije sicer ne govori le o povečanju na 30.000, ampak za dodatnih 30.000: »V okviru priprav za ponovno uvedbo posameznih sestavin vojaške dolžnosti bo načrtovana tudi možnost naraščanja obsega in strukture Slovenske vojske preko mirnodobne sestave za dodatnih do 30.000 pripadnikov rezervne sestave.« (V Doktrini vojaške strateške rezerve iz 2012 je ta številka nižja – 25.000: <https://dk.mors.si/Dokument.php?id=840>)

Vsekakor ministrova izjava in predlog resolucije nista skladna z obljubo v koalicijskem sporazumu in določbami veljavne resolucije, da bo vojska ostala prostovoljna. Takšno povečanje (rezervne) sestave namreč ni izvedljivo brez uvedbe neke oblike obveznega, torej prisilnega služenja vojaškega roka.

⁶ <https://www.gov.si/novice/2025-05-08-nova-obrambna-in-varnostna-politika-za-vecjo-odpornost-slovenije/>

⁷ Konec koncev je tudi vlada svoj »načrt« predlagala v obliki resolucije o razvoju in opremljanju vojske.

⁸ <https://n1info.si/novice/slovenija/kako-namerava-slovenija-dvigniti-izdatke-za-obrambo/> (Podčrtal M. K.)

⁹ <https://www.24ur.com/novice/slovenija/cigavo-industrijo-bodo-drzave-z-nakupi-orozja-spodbujale.html>

¹⁰ <https://n1info.si/novice/svet/sef-nata-ima-nov-nacrt-kako-zvisati-obrambne-izdatke-in-zadovoljiti-trumpa/>

(I) Radikalno povečanje vojaških izdatkov nima večinske podpore državljanek in državljanov

Neposredni povod za referendum je seveda ugotovitev, da večina volivk in volivcev ne podpira radikalnega povečanja vojaških izdatkov, za katero se zavzema vlada in ga podpira večina poslank in poslancev. Namen referenduma je, da se ta domneva, ki izhaja iz številnih raziskav javnega mnenja, preveri z demokratičnim glasovanjem volivk in volivcev, kot je predvideno z Zakonom o referendumu in ljudski iniciativi.

Trditve, da se za radikalno povečanje vojaških izdatkov zavzemata vlada in velika večina poslank in poslancev, ni treba posebej dokazovati, saj ta stališča tako rekoč dnevno izražajo tako predstavniki vlade kot poslanskih skupin Gibanja Svobode, Slovenske socialdemokratske stranke, Socialnih demokratov, Nove Slovenije in nepovezanih poslancev.¹¹

Domnevo, da večina volivk in volivcev ne podpira radikalnega povečanja vojaških izdatkov, pa podpirajo številne raziskave javnega mnenja.

(1) V raziskavi, ki jo je med 3. in 6. marcem po naročilu *Dela* izvedla Mediana, je na vprašanje »Ali naj Slovenija zviša obrambni proračun s sedanjih 1,3 % BDP?« zgolj 27 % vprašanih odgovorilo »izdatke naj zviša na 2 % BDP«, samo 9,4 % je odgovorilo »izdatke naj zviša na 3 % BDP« in le 4,5 % je odgovorilo »izdatke naj zviša na 5 % BDP«, medtem ko je kar 44,3 % odgovorilo »za obrambo namenja dovolj«, 11,3 % »ne vem«, 3,5 % pa »ne vem, drugo«. ¹² Raziskava je sicer očitno metodološko nekorektna, ker zagovornikom ponuja več odgovorov, medtem ko ne ponuja odgovora, da je treba izdatke zmanjšati. Vsekakor pa kaže, da radikalno povečanje vojaških izdatkov nima večinske podpore javnosti.

(2) To potrjuje tudi raziskava, ki jo je Mediana po naročilu POP TV izvedla med 17. in 23. marcem. ¹³ V njej je na vprašanje, »ali se strinjate ali ne strinjate, da Slovenija za obrambo nameni več kot 2 % BDP«, 38,6 % odgovorilo »podpiram«, 49,8 % »ne podpiram«, 11,6 % pa »ne vem«. Visok odstotek podpornikov je sicer vprašljiv, saj je v zgoraj omenjeni anketi za *Delo*, ki jo je ista agencija izvedla le dobra dva tedna prej, samo 13,9 % (skoraj trikrat manj) vprašanih odgovorilo, da podpira povečanje izdatkov na več kot 2 % BDP-ja. To potrjuje tudi odgovor na naslednje vprašanje v anketi za POP TV: »Ali podpirate ali ne podpirate hitrejšega dviga vojaških izdatkov, kot od Nato držav pričakuje ameriški predsednik Donald Trump?« Na to vprašanje je namreč le 20,3 % vprašanih odgovorilo »podpiram«, 67,7 % »ne podpiram«, 12 % pa »ne vem«. Kljub nedoslednostim v odgovorih tudi iz te raziskave izhaja, da radikalno povečanje vojaških izdatkov nima večinske podpore javnosti.

(3) To naposled potrjujejo tudi raziskave javnega mnenja, ki jih redno naroča sama zveza Nato v vseh članicah, tudi Sloveniji. V teh raziskavah je tudi vprašanje: »Katero od naslednjih stališč najbolj odraža vaše mnenje o obrambnih izdatkih?« – Ponujeni odgovori so: »Država bi morala za obrambo porabiti več. / Država bi morala za obrambo porabiti manj. / Država bi

¹¹ Ali ga podpira PS Levica, ni jasno, po besedah predsednika vlade pa ga podpirajo njeni ministri: "Noben minister ni izrazil nasprotovanja, prav tako se nihče ni oglasil v negativnem tonu, ravno obratno. Enotnost koalicije je bila danes na vladi izkazana zgledno in verjamem, da bo tako tudi naprej.«

(<https://n1.info.si/novice/slovenija/kako-namerava-slovenija-dvigniti-izdatke-za-obrambo/>)

¹² <https://www.delo.si/novice/slovenija/slovinci-ne-bi-odprli-denarnic-za-obrambno-trosenje>

¹³ <https://www.24ur.com/novice/slovenija/da-za-evropsko-vojasko-zavezništvo-ne-za-brezglavo-oborozevanje.ht ml>

morala ohraniti sedanjo raven obrambnih izdatkov. / Ne vem.« V zadnjih treh objavljenih raziskavah za leto 2023 in 2024 (torej po začetku intervencije RF v Ukrajini)¹⁴ je v povprečju le 25 % vprašanih Sloveniji odgovorilo, da je treba izdatke povečati, 38 %, da naj ostanejo na isti ravni, 25 % pa, da bi se morali vojaški izdatki zmanjšati. – Ob tem opozarjam, da so v času anketiranja vojaški izdatki v Sloveniji znašali okoli 1,3 % BDP-ja in da je bila ciljna raven vojaških izdatkov članic Nata 2 % BDP-ja.

Na podlagi povedanega lahko utemeljeno trdimo, da radikalno povečanje vojaških izdatkov, ki ga načrtuje vlada in podpira večina poslanskih skupin, ne uživa večinske podpore volivk in volivcev. Takšno protislovje med stališči »ljudstva« in njegovih »predstavnikov« je tudi v buržoazno demokratični družbi nesprejemljivo, zato predlagam, da ga razrešimo z referendumom.

(II) Varnostne razmere ne zahtevajo radikalnega povečanja vojaških izdatkov

Kot je razvidno iz odgovora vlade na moje poslansko vprašanje,¹⁵ ali bi podprla izvedbo referenduma o vprašanih vojaške politike, recimo o t. i. »zavezah do Nata«, med katerimi je glavna povečanje vojaških izdatkov, vlada izvedbi referenduma nasprotuje iz več razlogov. Glavna razloga pa sta, da bi po mnenju vlade:

- »tovrstne odločitve korenito posegle v verodostojnost Republike Slovenije kot članice zavezništva ter izpolnjevanje skupaj dogovorjenih ambicij in ciljev Nata«;
- »bil namen referenduma v nasprotju z nacionalnimi obrambnimi interesi ter z mednarodno sprejetimi obveznostmi Republike Slovenije«.

Kot kaže prva navedba, vlada domneva, da bi se volivke in volivci večinsko opredelili proti »zavezam do Nata«. Glede na izsledke raziskav javnega mnenja se lahko z vlado strinjamo. Ni pa se mogoče strinjati s trditvami, da bi bil namen referenduma v nasprotju z nacionalnimi varnostnimi interesi in z mednarodno sprejetimi obveznostmi Republike Slovenije.

V zvezi z obveznostmi Republike Slovenije je treba reči, da predlagam posvetovalni referendum, katerega izid za državni zbor ni obvezujoč. Predvsem pa je je treba upoštevati, da Republika Slovenija na organe Nata ni prenesla izvrševanja svojih suverenih pravic in da »zaveze«, ki jih ob udeležbi predstavnikov vlade sprejemajo organi Nata, niso obvezujoči mednarodni pravni akti, tj. pogodbe. Tak akt je le Severnoatlantska pogodba, v kateri raven

¹⁴ https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/7/pdf/240705-pre-summit-polling-results-en.pdf
https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2023/7/pdf/2300707-pre-summit-research-2023.pdf
https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/3/pdf/240314-annual-tracking-2023-en.pdf

¹⁵ <https://imss.dz-rs.si/IMiS/ImisAdmin.nsf/ImisnetAgent?OpenAgent&2&DZ-MSS-01/626132ab04b764af667c2b3c3e1b57d392231e8714321b76ccfa6c8158903e34>

<https://imss.dz-rs.si/IMiS/ImisAdmin.nsf/ImisnetAgent?OpenAgent&2&DZ-MSS-01/53718e4355c30ca846db58707d0c161baac8cc0fd47c3e15bea9fc059745a292>

vojaških izdatkov ni določena.¹⁶ Kot je znano, imajo članice zelo različno raven vojaških izdatkov, Islandija pa vojske in vojaških izdatkov po Natovi klasifikaciji sploh nima.¹⁷ Poleg tega vlada nima pristojnosti sprejemanja proračuna, v katerem se edino lahko določijo dejanski letni izdatki, saj je to pristojnost državnega zbora, torej poslank in poslancev, ki pri tem »niso vezani na nobena navodila« (82. člen ustave), torej tudi ne na »zaveze do Nata«.

Prav tako se ni mogoče strinjati s trditvijo vlade, da je »namen referendum v nasprotju z nacionalnimi obrambnimi interesi«. ¹⁸ *Ni namreč razloga za domnevo, da radikalno povečanje vojaških izdatkov narekuje stvarna vojaška ogroženost države.* Da bi bila država dejansko vojaško ogrožena, ne meni niti predsednik vlade, ki je po več posvetovalnih pogovorih s pristojnimi nedavno zapisal: »Slovenija je varna država, stopnja ogroženosti je nizka.«¹⁹

Iz nadaljevanja njegove izjave je tudi razvidno, da po mnenju dr. Goloba k obrambi in varnosti ne prispevajo le vojaški izdatki, ampak tudi ali celo predvsem naložbe, ki prispevajo k »širši družbeni odpornosti«, npr. v »kibernetsko varnost, infrastrukturo in zdravstveni sistem«.

Da bi bila Slovenija dejansko vojaško ogrožena, ne izhaja niti iz krovnega vojaškoplanskega akta, Resolucije o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja slovenske vojske do leta 2040, ki jo je parlamentarna večina sprejela marca 2023, torej ob upoštevanju »spremenjenih varnostnih razmer«, ki so nastale po začetku vojaške intervencije Ruske federacije v Ukrajini februarja 2022. Po mnenju parlamentarne večine hipotetična vojaška nevarnost ne izvira iz držav, ki mejijo na Slovenijo, ampak »z obrobja Severnoatlantskega zavezništva in Evropske unije, s poudarkom na loku nestabilnosti na jugu in vzhodu«. Ta »lok« je v resoluciji opisan takole:

- »Na kriznih območjih Zahodnega Balkana, Severne Afrike, Podсахarske Afrike, Bližnjega vzhoda in Južne Azije še naprej prevladujejo asimetrične grožnje, ki ohranjajo večinoma lokalni oziroma regionalni značaj.«

¹⁶ Severnoatlantska pogodba v 3. členu določa le, da bodo članice »vzdrževale in razvijale svojo sposobnost upreti se oboroženemu napadu«. Članice to svojo obveznost »izvajajo v skladu s svojimi notranjepravnimi postopki« (11. člen). (<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-02-0016>)

V nasprotju s splošnim prepričanjem pogodba tudi ne predvideva samodejne »pomoči« v primeru napada na posamezno članico, saj 5. člen določa le, da mora podpisnica napadeni državi pomagati z »ukrepanjem, ki se ji zdi potrebno«. – Sicer pa je v Natovi anketi na vprašanje »v kolikšni meri se strinjate ali ne strinjate z izjavo, da bi morala vaša država braniti drugo članico Nata v primeru napada« z »da« odgovorilo manj kot pol vprašanih pri nas

(https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/7/pdf/240705-pre-summit-polling-results-en.pdf).

¹⁷ https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/6/pdf/240617-def-exp-2024-en.pdf

¹⁸ Pojem obramba je v nadaljevanju uporabljen, kot je opredeljen v 2. členu Zakona o obrambi, tj. kot »odvrčanje napada na državo ter obramba neodvisnosti, nedotakljivosti in celovitosti države«.

¹⁹

<https://www.gov.si/novice/2025-03-05-pripravljalni-sestanki-premierja-dr-goloba-pred-jutrisnjim-izrednim-zasedanjem-evropskega-sveta/> (Podčrtal M. K.)

Nedavno je to ponovil minister za obrambo: <https://n1info.si/novice/slovenija/kako-namerava-slovenija-dvigniti-izdatke-za-obrambo/>. Prim. tudi izjavo finančnega ministra Boštjančiča o tem, kaj je v ozadju zahtev po povečanju izdatkov: »Trenutno imam pa občutek, kot da smo vsi padli pod nek ta veter, za katerega v veliki meri osebno verjamem, da je tudi pogojen s čistimi finančnimi interesi.« <https://www.rtvlo.si/rtv365/arhiv/175129978?s=mmc>

- »Tako je na primer v neposredni sosesčini Evropske unije prišlo do dolgotrajnejše vsestranske zaostritve odnosov med Zahodom in Rusijo ter posledično do povečanega tveganja izbruha oboroženega konflikta velikih razsežnosti.«

Vlada iz teh premis brez posebnega dokazovanja izpelje nasleden zelo hipotetičen sklep: »Zaradi geostrateškega in geopolitičnega položaja Republike Slovenije je *mogoče pričakovati*, da *bi lahko bila* ob *poslabševanju* mednarodnih ali regionalnih politično-varnostnih razmer *postopoma* izpostavljena okrepljenim obveščevalnim dejavnostim, gospodarskim, psihološkim in političnim pritiskom, množičnejšim usmerjenim migracijskim tokovom, kibernetiskim napadom na delovanje kritične infrastrukture, terorizmu, širjenju orožij in tehnologij za množično uničevanje ter ob *bistvenem poslabšanju* varnostnih razmer v mednarodnem okolju tudi neposrednim vojaškim grožnjam, v prvi fazi predvsem delovanjem z razdalje po kritični infrastrukturi, ki omogoča strateško mobilnost vojaških sil, v poznejših fazah pa tudi ogrožanju ozemeljske celovitosti države.« (Podčrtal M. K.)²⁰

Skratka, po mnenju vlade in parlamentarne večine je *mogoče pričakovati*, da *bi lahko bila* ob *poslabševanju* politično-varnostnih razmer Slovenija *postopoma* izpostavljena dejavnostim, ki jih ni mogoče šteti za »napad na državo«, ki bi ogrožal »neodvisnost, nedotakljivost in celovitost države« v smislu 2. člena Zakona o obrambi ali četrtega odstavka 2. člena oziroma 51. člena Ustanovne listine OZN. Kvečjemu ob *bistvenem poslabšanju* varnostnih razmer je po mnenju vlade in parlamentarne večine mogoče pričakovati, da *bi lahko bila* Slovenija *postopoma* izpostavljena tudi neposrednim grožnjam vojaškega značaja.

Oporekati taki hipotetični argumentaciji bi bilo seveda podobno kot zanikati, da je *mogoče pričakovati*, da *bi lahko bil* ob *poslabševanju* notranjih ali zunanjih življenjskih razmer tudi popolnoma zdrav človek *postopoma izpostavljen* okrepljenim tveganem za zdravje, ob *bistvenem poslabšanju* teh razmer pa tudi zelo resnim zdravstvenim zapletom. Pa vendar zdravstvenih izdatkov ne načrtujemo ob predpostavki, da bodo v nekem trenutku usodno zboleli vsi sicer popolnoma zdravi prebivalci. Za stalno vzdrževanje takega sistema ni niti finančnih niti materialnih niti kadrovskega zmožnosti.

Isto velja za načrtovanje vojaških izdatkov, sploh če gre za v bistvu kratkoročno načrtovanje, saj je radikalno povečanje vojaških izdatkov predvideno v zgolj nekaj mesecih. Referendumska kampanja bo torej uspešna, če bo uspela odgovoriti na vprašanje, kako realno je v naslednjih mesecih in letih pričakovati, da *Slovenija ne bo več varna država in da stopnja ogroženosti ne bo več nizka*, oziroma, ali je *mogoče pričakovati*, da *bi lahko bila* ob *bistvenem poslabšanju regionalnih razmer postopoma* izpostavljena neposrednim vojaškim grožnjam.

Po mojem mnenju je takšen razvoj dogodkov premalo verjeten, da bi upravičeval radikalno povečanje vojaških izdatkov. Da bi iz »zahodnega Balkana, Severne Afrike, Podsaharske Afrike, Bližnjega vzhoda in Južne Azije« izvirale grožnje neodvisnosti, nedotakljivosti in celovitosti Slovenije, ne trdijo niti predlagatelji resolucije. Potencialne grožnje, ki jih omenjajo, izvirajo iz *medsebojnih* konfliktov *med* državami oziroma političnimi gibanji na teh območjih. Posledice teh konfliktov – ki sicer potekajo že desetletja brez hujših varnostnih

²⁰ Identična formulacija je v novem predlogu resolucije, ki jo je vlada sprejela 8. maja letos.

posledic za Slovenijo – bi hipotetično lahko predstavljale grožnje, ki niti v resoluciji niso opredeljene kot grožnje vojaškega značaja. Te grožnje oziroma njihove potencialne posledice torej niso v domeni vojske, temveč upravnih organov, civilne zaščite, dobrodelnih organizacij, policije, zdravstvenih ustanov, v primeru kibernetске varnosti vseh državnih ustanov, gospodarskih družb in samih prebivalcev. *Za ukrepanje v primeru uresničitve teh potencialnih groženj ni potrebno radikalno povečanje vojaških izdatkov.* – Nasprotno, zaradi povečanja vojaških izdatkov bi lahko primanjkovalo sredstev za krepitev teh vidikov »družbene odpornosti«.

Nedvomno je res, da je »v neposredni sosesčini Evropske unije prišlo do dolgotrajnejše vsestranske zaostritve odnosov med Zahodom in Rusijo ter posledično do povečanega tveganja izbruha oboroženega konflikta velikih razsežnosti«. Nikakor pa ne drži, da bi Ruska federacija ali kaka vplivna politična skupina v njej do zdaj vodila ali napovedovala politiko, ki bi ogrožala neodvisnost, nedotakljivost in celovitost Slovenije. – Nasprotno, politični, gospodarski in kulturni odnosi med slovenskimi in ruskimi političnimi in gospodarskimi subjekti ter prebivalstvom so bili vse do nedavnega nekonfliktni in dobri, vsekakor boljši kot na primer z natovskima »zaveznicama« Italijo ali Hrvaško.

Vsestranska zaostritev odnosov med Slovenijo in Rusko federacijo torej ne izhaja iz bilateralnih razmerij, ampak iz podrejanja politiki t. i. Zahoda, torej ZDA, Nata in EU (oziroma njunih glavnih članic). Tudi ta politika nima podpore večine slovenskih državljanov in državljanov:

- anketa agencije Ninamedia je pokazala, da samo 13,2 % vprašanih podpira »dodatno oboroževanje in pomoč Ukrajini do končne zmage«, kar je (bila) uradna politika Nata in EU, medtem ko se jih kar 78,2 % zavzema za »takojšnje premirje in pogajanja o razrešitvi konflikta«;²¹

- anketa agencije Mediana je pokazala, da 51 % vprašanih decidirano nasprotuje napotitvi enot SV v Ukrajino za zagotavljanje miru, za kar se zavzema »koalicija voljnih« na čelu z VB in Francijo, medtem ko je temu bolj ali manj naklonjenih samo 22,7 % vprašanih.²²

Ruska federacija torej pomeni potencialno vojaško grožnjo Sloveniji zgolj v primeru, da bi se vlada v morebitnem vojaškem konfliktu med Rusijo in t. i. Zahodom kljub nasprotovanju državljanov in državljanov dejavno vmešala v spopad na strani t. i. Zahoda. Ker tega žal ne moremo izključiti, se je treba vprašati, ali je kratko- in srednjeročno realno računati na vojaški konflikt med Rusijo in t. i. Zahodom.

Vsekakor lahko rečemo, da je po treh letih od začetka rusko-ukrajinske vojne, v kateri sta se Rusija in t. i. Zahod kljub stopnjevanju vpletenosti t. i. Zahoda v vojno izognila neposrednemu spopadu, *nastopila realna možnost za sklenitev premirja, morda celo mirovnega sporazuma.* Vodilna država t. i. Zahoda, ZDA, kaže namero za zaustavitev

²¹ Mladina, 26. 4. 2024: <https://www.mladina.si/232332/kar-78-2-odstotka-slovencev-podpira-idejo-da-bi-se-morala-vojna-v-ukrajini-koncati-takoj-s-premirj/>. – Vprašanje se je glasilo: »Kakšno rešitev za vojno v Ukrajini podpirate?«

²² POP TV/24ur, 21. 2. 2025: https://www.24ur.com/novice/slovenija/mediana_14.html. – Vprašanje se je glasilo: »Ali se strinjate, da bi Slovenija poslala vojake v Ukrajino v okviru misije za zagotavljanje miru.«

spopadov, ne le v besedah, ampak tudi v dejanjih, zlasti z omejitvijo nevojaške, vojaške in obveščevalne »pomoči« Ukrajini in s pogajanjmi z obema sprtima stranema. Ameriške oblasti so se očitno pripravljene umakniti iz konflikta, ki ga je ameriški zunanji minister nedavno označil za »posredniško vojno med Rusijo in Ukrajino«.²³ Resen namen za pogajanja kaže tudi rusko politično vodstvo, ki se nedvomno zaveda ogromnih vojaških, ekonomskih in demografskih izgub, ki jih je utrpela Rusija. Mehčajo se tudi stališča ukrajinskih oblasti, ki so jih po zavrnitvi nadaljnjih pogajanj v Carigradu marca 2022 kategorično zavračala premirje ali pogajanja pred »dokončno zmago« oziroma izboljšanjem pogajalskega položaja z vojaškimi sredstvi. Prvi koraki do premirja so bili doseženi tudi v praksi z enomesečno prekinitvijo medsebojnih napadov na energetske infrastrukturo v aprilu, ko dejansko ni bilo napadov na elektrarne, rafinerije idr. večje energetske objekte, velikonočnim premirjem in enostranskim premirjem, ki ga je Ruska federacija razglasila v času praznovanja zmage nad nacifašizmom, ko je prišlo do zmanjšanja intenzivnosti bojevanja, zlasti zračnih napadov.

Že samo zaradi tega so se varnostne razmere v Evropi izboljšale, možnost vojaškega konflikta med Rusijo in t. i. Zahodom pa zmanjšala, s tem pa tudi sicer le hipotetična vojaška ogroženost Slovenije. Varnostna situacija torej ne narekuje radikalnega povečanja vojaških izdatkov, kvečjemu njihovo zamrznitev. Še več: napovedi povečevanja vojaških izdatkov in še obsežnejšega oboroževanja Ukrajine bi lahko ogrozile mirovna pogajanja.

Kljub temu pa vodstva Evropske unije in Nata ter »koalicije voljnih«²⁴ na čelu z VB in Francijo vztrajajo pri »mirovnem načrtu«, ki predvideva nadaljevanje vojne, dokler naj bi se bila Ukrajina sposobna pogajati »s pozicije moči«, in nadaljnje oboroževanje Ukrajine, ki ga naše državljanke in državljani ne podpirajo. Še več, »mirovni načrt« predvideva povečano oboroževanje tudi po sklenitvi miru, česar naše državljanke in državljani prav tako ne podpirajo in kar je tudi v nasprotju s 124. členom ustave, ki pravi: »Pri zagotavljanju varnosti izhaja država predvsem iz mirovne politike ter kulture miru in nenasilja.«²⁵

Takšen »mirovni načrt« – katerega bistvo je prav predvideno radikalno povečanje vojaških izdatkov članic EU in Slovenije – torej niti ne meri na odpravo vzrokov za vojno, ampak zgolj na »zadrževanje« potencialnega sovražnika z vojaško grožnjo, ki vodi v drago oboroževalno tekmo in permanentno nevarnost vojne.

²³ <https://www.state.gov/secretary-of-state-marco-rubio-with-sean-hannity-of-fox-news/>

²⁴ Najbolj znana »koalicija voljnih« (coalition of the willing) je bila angloameriška koalicija, ki je v nasprotju z mednarodnim pravom pod lažno pretvezo, da ima Irak orožje za množično uničevanje, napadla in okupirala Irak. Koaliciji sta se z vilnuško izjavo oz. napatitvijo inštruktorjev v Irak pridružili tudi vladi J. Drnovška in I. Janše. Sedanji premier dr. Golob je sicer izjavil, da se Slovenija ne bo pridružila nobeni koaliciji voljnih. Toda dr. Golob je še pred nedavnim tudi zagotavljal, da Slovenija ne bo povišala vojaških izdatkov na 2 % BDP pred letom 2030.

²⁵ Če ima ta določba kakršen koli dejanski pomen, ta pomen vsekakor ni »mir s pomočjo moči« (power through straight), kar je mantra »koalicije voljnih«.

(III) Radikalno povečanje vojaških izdatkov ni mogoče brez zmanjšanja družbeno koristnih izdatkov oziroma povečanja javnega dolga

Nekateri evropski in slovenski politiki poskušajo javnost prepričati, da radikalno povečanje vojaških izdatkov ne bi zahtevalo zmanjšanja družbeno koristnih javnih izdatkov oziroma da je finančnih virov dovolj tako za oboroževanje kot za družbeno koristne javne izdatke. Praviloma to govorijo tisti politiki, ki so še včeraj ponavljali, da lahko država porabi le toliko, kot ustvari, in predlagali radikalno znižanje davkov in prispevkov (premožnim) ter omejitev izdatkov za pokojnine (pokojninsko reformo).

Te trditve ne ustrezajo dejanskemu stanju. Dejstvo je namreč, da ima Slovenija že vse od leta 2020 visok javnofinančni primanjkljaj. To pomeni, da javni izdatki močno presegajo javne prihodke. Letos naj bi proračunski primanjkljaj že brez povečanja vojaških izdatkov znašal 1,9 milijarde €, kar je bistveno več, recimo, celoten transfer iz proračuna v pokojninsko blagajno (1,4 milijarde €). To pomeni, da se bo država že za pokritje tekočih izdatkov morala dodatno zadolžiti. Ta dolg bo potrebno v naslednjih letih vrniti – z obrestmi. Javni dolg Republike Slovenije je konec l. 2024 znašal skoraj 45 milijard EUR ali 67 % BDP-ja,²⁶ kar je 7 odstotnih točk več, kot predvidevajo t. i. Maastrichtska pravila.

Evropska komisija namerava ta problem odpraviti, a ne s povečanjem javnih prihodkov in zmanjšanjem primanjkljajev, še manj z absolutnim zmanjšanjem dolga, ampak s spremembo pravil, ki bodo dopuščala višje primanjkljaje in več zadolževanja. Problem s tem seveda ne bo rešen, ampak zgolj pometen pod preprogo.

Slovenska vlada v trenutku, ko pripravlja pokojninsko reformo, s katero naj bi omejila izdatke za že zdaj prenizke pokojnine, »pozdravlja« predloge Evropske komisije, da uvede izjemo za vojaške izdatke.²⁷ Toda nobena administrativna »rešitev« ne more spremeniti dejstva, da je mogoče vojaške izdatke povečati le s povišanjem davkov, zmanjšanjem družbeno koristnih izdatkov ali pa s povečanjem javnega dolga, ki ga bo treba v prihodnje vrniti – z obrestmi.²⁸

Vse tri rešitve na koncu pripeljejo do istega rezultata – znižanja osebnega in družbenega standarda naših ljudi: povišanje davkov z zmanjšanjem kupne moči prebivalstva; znižanje družbeno koristnih izdatkov z zmanjšanjem socialnih pravic in poslabšanjem (dostopnosti) javnih storitev; višji dolg s povišanjem stroškov obresti, kar slej ko prej privede do zmanjšanja razpoložljivih javnih sredstev in tako naprej, v začaranem krogu, iz katerega v oboroževalni tekmi ni izhoda.

²⁶ <https://www.stat.si/statweb/News/Index/13584>

²⁷ Vlada je za uveljavitev izjeme že zaprosila: <https://n1info.si/novice/svet/vec-clanic-eu-ze-zaprosilo-za-odstopanje-od-proracunskih-pravil-tudi-slovenija/>.

²⁸ To je zelo jasno povedal tudi minister za finance K. Boštjančič: »Je pa po drugi strani treba vedeti, da vse, kar kupimo, tudi kar se zadolžimo, ali primanjkljaj pridelamo – vsak dolg je treba na koncu vrniti. [...] na drugi strani je predvsem pomembno, da bomo morali to kasneje vračati in od tega plačevati obresti. Zaradi tega s kot finančni minister želim, da bo ta znesek čim nižji ali pa da bomo ta sredstva čim bolj uporabljali za področja, za katera verjamem, da bi lahko država od tega imela precej več.« (<https://www.rtvsllo.si/slovenija/bostjancic-zaradi-vsečnosti-se-eno-leto-pred-volitvami-ne-bomo-spreminjali/744988>)